

JAN HRUŠÍNSKÝ
„ANI SI NEUVĚDOMUJEME, JAK
NORMALIZACE POŘÁD OVLIVŇUJE
NAŠE MYŠLENÍ A JEDNÁNÍ.“

CÍLEM JE POŠŤVAT NÁS PROTI SOBĚ

TEXT VERONIKA BEDNÁŘOVÁ FOTO DAVID TURECKÝ

Kdybychom žili v normální zemi, vyprávěl by mi **JAN HRUŠÍNSKÝ (63)** o plánech Divadla Na Jezerce, které v roce 2002 založil a od té doby vede. O inscenaci *Shylock*, za kterou Milan Kňažko dostal Cenu Thálie 2016, i o hře *Už je tady zas!*, která na Shylocka tematicky navazuje a herec Ondřej Kavan za ni byl na Thálii 2017 v širší nominaci. Ráda bych se víc dozvěděla i o nově plánovaném titulu Sándora Máraie *Svíce dohořívají*. Ale nějak se to celé zamotalo. Stačil k tomu jeden **NEVYŽÁDANÝ E-MAIL**.

„MĚNÍ SE ATMOSFÉRA
V HLEDIŠTI. LIDÉ
ČTOU MEZI ŘÁDKY,
COŽ JEŠTĚ PŘED PÁR
LETY NEDĚLALI.“

Přišla mi na e-mail příloha s názvem „O DIVADLE MLADÉHO HRUŠÍNSKÉHO, VRCHOLU KULTURY PRO DOBYTKY V PRAZE“. Je v ní ani ne dvouminutový záznam nepříliš vkusné performance beze slov, daleko za hranicí špatného porna. Už jste to video viděl?

Klip k nám do divadla přicházel minulé dva týdny pořád. Z různých e-mailových adres, na různé adresy i mým kolegům. Také přes komunikační messenger. Nakonec jsem se na video podíval, stejně by mi nikdo nevěřil, že jsem ho neviděl. Nevím, co bych k tomu dodal. **Jste pražské divadlo, dost lidí z odlehlejších míst v Česku se na Jezerku třeba ještě nedostalo. Je to tak?**

Detailní statistiky neděláme. Naše inscenace vidělo přes milión lidí. O některých víme, že za námi jezdí i z regionů, ale většina z nich bude z Prahy. Nezískáváme diváky takzvanými kolektivními „svozy“ a nejedeme ani příliš často na zájezdy. Doma v Praze 4 hrajeme pětadvacet až třicet představení měsíčně, ven z Prahy vyjíždíme v průměru pětkrát za měsíc. **Takže se na to podvržené video může někdo nepoučený podívat a říct si: „To je hrůza, co ten Hrušínský v tý Praze dělá! A ještě za to má z našich daní milióny!“**

Ten anonymní e-mail s pornografií je stejného ražení, jako byly dezinformace, které vytvářeli normalizátoři v 70. letech. Trestní oznámení na neznámého pachatele už je podáno.

Kde se taková věc, prokazatelně nenatočená na jevišti Divadla Na Jezerce, vezme a kdo ji distribuuje?

To nikdo samozřejmě neví. Neví se taky, ke kolika lidem se dostala, jak a proč zrovna k nim. Nikdy se nic přesně neví, nikdy se nic nenajde. Nikdy se nic nedohledá. **Šmejdi už pronikli i do české kultury? Tak to byste byl divadelní precedens...**

Není to novinka. Útok, který Miloš Zeman už pátým rokem vede proti Ferdinandu Peroutkovi, taky není nic jiného než cílená snaha rozdělit společnost. A to je taky kultura.

Vy považujete kauzu o hledání neexistujícího článku „Hitler byl gentleman“ za součást širší kampaně?

Je to taky jeden z kroků, byť třeba ne moc chytrých, jak společnost

„ANONYM PODEPSANÝ JAKO ‚SLUŠNÝ OBČAN‘ MI NEDÁVNO NAPSAL, ŽE OTEC BYL NÁRODEM MILOVANÝ UMĚLEC, ZATÍMCO JÁ JSEM NIC NEDOKÁZAL, JSEM PROTEKČNÍ SPRATEK A GAUNER, CO URÁŽÍ PANA PREZIDENTA“

destabilizovat. Ferdinand Peroutka byl přece symbolem duše českého národa. Ano, je to promyšlená metoda: rozložit lidi, znejistit je, psychologicky zdeptat a poštvat jednoho proti druhému.

Píšou vám do Divadla Na Jezerce kromě anonymů i lidé, kteří se podepisují?

Těch je naštěstí většina. Před několika lety nám třeba psali diváci, jak jsou zklamaní z toho, že paní Jiřina Bohdalová, která u nás hraje, veřejně podpořila Miloše Zemana. Rozdíl byl ale v tom, že všechny jejich dopisy nebo e-maily byly slušné a podepsané plnými jmény. I se zpáteční adresou.

Vy, otevřený kritik Miloše Zemana, to Jiřině Bohdalové nevyčítáte? Hraje u vás velmi úspěšná představení, Paní plukovníkovou a Generálku, v obou exceluje.

Nevyčítám. Je to výborná herečka, mám ji rád, i ona tady hraje ráda. Nemluví do jejích občanských postojů. Je inteligentní člověk a sama jistě vidí, co se tu děje.

Víte, co dostala za veřejnou podporu Miloše Zemana? Peníze?

Nevím. Mohu se domnívat, že dostala nějaké výhody, minimálně hned v roce 2013 medaili. To je mimochodem taky jedna z forem korupce, která existovala už za totality: rozdávání z cizího, ze státu. Přitom zrovna ona si vyznamenání zaslouží. Ale za umění. Ne za podporu ve volbách. Je ponižující, do jaké společnosti ji Zeman zařadil.

Mění se ve vašem divadle nějak výrazně publikum?

Mění se atmosféra v hledišti. Lidé čtou mezi řádky, což ještě

před pár lety nedělali. Například od roku 2015 hrajeme inscenaci *Poslední aristokratka*, titul, na který se hodně chodí, režíroval jej Arnošt Goldflam. Tam jsou místa, která na premiéře prošuměla jen tak, teď jsou při nich potlesky na otevřené scéně. Hraju tam podnikatele, jenž se vrátí z New Yorku a převezme doma zdevastovaný zámek i s personálem. A kuchařka si mu stěžuje, že nedostala výplatu a že za komunikaci to bylo lepší, ti že platili pravidelně. A já říkám: „Já vím, patnáct stovek měsíčně. Vždyť to zase bude. Lidi to chtějí!“ Aplaus je na tuhle repliku teď pokaždé.

Jako herec z toho musíte mít radost.

Byl bych radší, aby se tam lidi nesmáli a brali to zase jenom jako neuvěřitelnou historickou poznámku.

Pere se ve vás herec, jenž miluje, když se obecenstvo směje, a občan, který by byl radší, aby se nesmálo?

Přesně tak. Ale myslím si, že my Češi se dokážeme smíchem přes le-dacos přenést.

Vystupujete veřejně proti současnému směru naší země i kvůli vašemu otci, Rudolfovi Hrušínskému, který se o politiku taky vzrušeně zajímal celý život?

Ne. I když mi občas nějaký trouble anonymně napíše na Facebook, že se můj táta obrací v hrob – za moje protistátní řeči.

Myslím to ale obráceně: váš otec byl za normalizace, po roce 1968, pronásledovaný, nemohl se ozvat. Vy jste v tom vyrůstal. To na člověku určité zanechá stopy.

„TEPRVE NEDÁVNO JSEM SI UVĚDOMIL, CO OTCE NEJVÍC NIČILO: ŽE SE KE SVÉMU ZÁKAZU ČINNOSTI NEMOHL NIJAK VEŘEJNĚ VYJÁDŘIT, OHRADIT, NEMOHL NIKOMU NIC VYSVĚTLIT. VŠECHNO BYLO ZAMETENÉ POD KOBEC – TO JE PRO LIDSKOU PSYCHIKU STRAŠNÁ VĚC. VIDĚL JSEM JEDNODUŠE DŮSLEDKY NORMALIZACE PŘÍMO NA TÁTOVĚ ZDRAVÍ – A TO UŽ NECHCI NIKDY ZAŽÍT.“

Všichni ti, kdo ho pronásledovali a zakazovali mu práci, si ho teď berou do pusy.

Ti už jsou přece mrtví.

Jsou tady pořád. Stejně typy lidí jako za normalizace. Nevím, jak je to možné, že se narodili a vyrostli zase, s úplně stejným způsobem totalitního myšlení. Ani si neuvědomujeme, jak normalizace pořád

ovlivňuje naše myšlení a jednání. Anonym podepsaný jako „slušný občan“ mi nedávno napsal, že otec byl národem milovaný umělec, zatímco já jsem nic nedokázal, jsem protekční spratek a gauner, co uráží pana prezidenta.

Váš otec byl v roce 1968 mezi prvními padesáti signatáři manifestu Ludvíka Vaculíka 2000 slov, který byl velmi brzy označen za kontrarevoluční pamflet. Svůj podpis nikdy neodvolal; za to nesměl osm let vystupovat ve filmu, v televizi, v rozhlase.

Měl během toho období, kdy nesměl nic dělat, několik infarktů. Ty s jeho nečinností prokazatelně souvisely. Byl zvyklý pracovat patnáct hodin denně a najednou – nic. Ale paměť se mění, lidi hodně zapomínají.

Na co?

Na to, že se mají dobře. Nudí je, že si můžeme říkat, co chceme, že můžeme cestovat. Taky už zapomněli, jak stávali ve frontě na banány nebo na toaletní papír.

Jsou tady dvě generace, které už si frontu na banány nepamatují.

Ale byly by hodné překvapeny, kdyby se tady najednou znovu zadrátovaly hranice. Kdyby v Zemanově vytoženém referendu odhlasovali czexit a Mynář by rozhodoval, kdo pojede na čtyři dny do Rakouska a kdo do Bulharska.

Nevidíte to moc černě?

Ne. V roce 1946 si lidi taky mysleli, že volí Gottwalda jenom na čtyři roky. Atmosféra před pučem v roce 1948 mi připadá velmi podobná: všude se mění náměstkové i vedoucí úředníci. Na ministerstvech, u policie, u vnitra, jsou tu pokusy ovlivňovat soudy, pět let

jednoduše důsledky normalizace přímo na tátově zdraví – a to už nechci nikdy zažít.

Váš otec nakonec napsal prezidentu ČSSR Gustávu Husákovi osobní dopis. Pamatujete si na to?

Bylo mi jedenadvacet, dlouze jsme o tom tehdy doma mluvili: jestli dopis vůbec napsat, jakou formou a co tam napsat. Bylo to v roce 1976. Nakonec to táta pojal stručně: ať mu někdo řekne, čím se provinil a z jakého důvodu je mu odpírána práce. Nic víc v tom dopise nebylo, jen prostá otázka. Husák mu neodpověděl, zato si ho pozval tajemník ÚV KSČ Jan Fojtík: „Tak co proti vám kdo má, pane Hrušínský?“ To se ptal po tolika letech, kdy sám tátovi zakazoval práci! Režiséři pořád dokola říkali, že pro něj mají roli, že by ho rádi obsadili, ale že jim ho už zase škrtli z obsazení bez udání důvodu. Dopis ale pomohl v tom, že tátovi začali dávat alespoň záporné role. Kladasy hrát nesměl.

Nikdy nic z toho nedostal písemně?

Jediný, kdo mu dal zákaz písemně, byl normalizační ředitel Národního divadla Přemysl Kočí. Celé znění je otištěno v knize *Kronika rodu Hrušínských*. Vyčetl tátovi, že vydělává víc než ředitel ND a že trvá na svých postojích z krizových let, takže jméno Národního divadla je vláčeno zdivočelými měšťáky – dnes by tátu i zdivočelé měšťáky asi označil za lepšolidi. Velmi podobný dopis dostala i řada dalších herců, za všechny Karel Höger. Toho to bohužel stálo život. **Miloši Zemanovi jste i vy napsal otevřený dopis, taky vám neod-**

Tenkrát někteří politici kradli peníze. Dnes je to horší. Peníze kradou dál, možná i ve větším, ale s nimi nám kradou i svobodu. Pořád hledám souvislosti s rokem 1948. Voskovec a Werich tehdy hráli po válce obnovenou *Pěst na oko*. V nové aktualizaci například pilný občan Čehona kolaboroval s nacisty a hned po válce se stal zapáleným komunistou. A právě ti *Pěst na oko* proto koncem roku 1947 zakázali a V&W svou slavnou protifašistickou hru nesměli dál hrát. Ačkoli se na představení stály fronty a lidé v hledišti s ním souzněli, stejně to nepomohlo. Podobný osud měl i první americký muzikál v Československu, *Divotvorný hrnec*. To mě naplňuje určitou skepsí.

Kdy vám bylo v životě nejhůř?

Ve skutečnosti mi asi bylo nejhůř, když mi v roce 1972 málem uřízli nohu kvůli cystě v patě nebo když jsem v roce 2015 umíral v Thomayerově nemocnici. Člověk si často říká, že je mu hrozně a že to horší být nemůže. Omyl. Může. Taký jsem si myslel, že je mi nejhůř, když mi ve třiasedmdesátém řekl, že jestli chci dál filmovat, musím se veřejně zříct otce. Udělal jsem kamerové zkoušky na film *Maturita za školou* režiséra Hníka. Dostal jsem tu roli, byl jsem na kostýmních zkouškách, přijelo pro mě auto a vezlo mě na první natáčecí den. Místo do ateliéru mě ale zavedli do nějaké kanceláře. Místnost byla plná papalášů, všichni mi tykali: „Jestli chceš točit, tak nám podepiš, že se zříkáš táty na protest proti jeho politickým postojům. Na Barandově budeš mít otevřené dveře, ale nesmíš se jmenovat Hrušínský, musíš si změnit jméno.“

Že byste se jmenoval třeba Novák?

Přesně takhle jsem tam chvíli zíral a nevěděl, jestli se mi to nezdá. Papír jsem jím mlčky vrátil nepodepsaný. Domů jsem šel pěšky, protože už mě neodvezli a já u sebe neměl ani na tramvaj. A víte, co je z hlediska dnešních dezinformací zajímavé? Když jsem potom přišel do Činoherního studia v Ústí nad Labem, v roce 1976, ptali se mě tam: „Hele, ty ses prej zřekl táty?“

Protože neexistovaly sociální sítě, nemohl jste nikam napsat status: NEZŘEK' JSEM SE TÁTY!!!

No právě, fake news! Že jsem ten nepodepsaný papír odstrčil, to už do Ústí nedoputovalo. Ale informace, že jsem ho k podpisu dostal, se

Svou první velkou roli získal patnáctiletý **JAN HRUŠÍNSKÝ** v televizním dramatu *Lítost* režiséra Evalda Schorma v roce 1970. Film ale nikdo neviděl; putoval okamžitě do trezoru. Po ukončení Pražské konzervatoře se stal členem Činoherního studia v Ústí nad Labem, kde také potkal svou budoucí ženu, herečku Miluši Šplechtovou. Navždy už zůstane „tím princem“ z kultovní pohádky *Jak se budí princezny* (1978) režiséra Václava Vorlíčka. Byl členem Realistického divadla (odtud jeho inspirace dílem *Res publica III*, kterou inscenoval na Jezerce 16. listopadu 2018), hostoval v Divadle v Řeznické (zde proslul mimo jiné ve skvostném kapesním muzikálu režiséra Oty Ševčíka *Hello, Dolly!* jako Kornelius Hackel), v Divadle Rokoko i v Národním; na několik plodných let nakonec zakotvil v Divadle ABC. Nepředvídatelnost hereckého povolání a touha zkusit si „něco svého“ jej v roce 2002 přiměly založit, v duchu rodinné tradice, soukromou Divadelní společnost Jana Hrušínského a v roce 2004 Divadlo Na Jezerce. Tam se v posledních letech díky rostoucímu renomé divadla kromě komedií úspěšně snaží i o společensky závažnější, velmi kvalitní repertoár. K jeho dalším zásadním snímkům patří fantazie scenáristy Miloše Macourka a režiséra Václava Vorlíčka *Dívka na koštěti* a mnoho dalších. V posledních letech je aktivní na Facebooku; jeho příspěvky rozhodně stojí za přečtení.

evidentně rozšířila dobře a rychle. Že jsem takhle v roce 1973 přišel o prince v *Popelce*, už taky nikdo nevěděl. Ale to byla jejich typická praxe. Na scenáristu a spisovatele Jana Procházku to třeba vymysleli takhle: v roce 1970 vysílali v televizi pořad *Svědectví* od Seiny, sestřihaný z rozhovorů, který Procházka

vedl s profesorem Václavem Černým. Jeho věty ale různě smontovali, vytrhali z kontextu, byly tam nelichotivé poznámky na Dubčeka i směrem k obyčejným lidem. **Ten příběh byl zpracovaný v roce 2011 i v časopise Reflex. Procházka dcera Lenka našla v odtajněných svazcích StB mimo jiné**

psychologický rozbor, sepsaný na základě odposlechnů. Ten rozbor řešil, jestli byl její otec po odvysílání pořadu dostatečně zdrcen.

Musel být zdrcen, protože se tehdy nemohl vůbec nijak bránit. Psal všem známým vysvětlující dopis, jeden přišel i k nám domů. A zase, podepsalo se to na jeho zdravotním stavu; Jan Procházka zemřel o necelý rok později, v roce 1971. Podobná věc se stala Ludvíku Vaculíkovi, když uveřejnili fotky neostrých nahých těl, z nichž jedno údajně patřilo Vaculíkovi. Proto je dneska nutné se lžím a dezinformacím bránit.

Kdybyste se tenkrát zřekl otce, bylo by to podle vás morálně horší než Anticharta, kterou jste v roce 1977 podepsal vy i váš otec?

Bylo. Ale k Antichartě: šéfovi Činoherního studia v Ústí nad Labem, kde jsem byl v angažmá, Ivanu Rajmontovi, tehdy vyhrožovali, že jestli nepodepišeme, divadlo zlikvidují. Z předešlých zkušeností jsme věděli, že zlikvidovat divadlo není problém: prostě by řekli, že má špatné technické zázemí a hotovo. Za svůj podpis jsem se už omluvil, nejsem na něj pyšný. Celé to bylo to nesmírně ponižující. A viníci zůstali nepotrestaní.

Přítom vás ani nevzali do Pionýra.

No jo. Taky jsem si tenkrát myslel, že to je hrozné, protože mi při tom šátkování nedali nanuka – a všem ostatním jo. Blbci, no. Ale víte, na co bych se rád Zemana zeptal? Jak to, že se nebojí poslat svou jedinou dceru Kateřinu studovat do Londýna, když tam žije tolik aktivních vyznavačů islámu? Přitom sám naše babička a dědečky děsí, že na ně vtrhnou muslimští imigranti! Jak to, že tam jeho dcera žije šťastně a spokojeně už několik let? Londýnské seniory muslimové neděsí? Není tohle náhodou důkaz, jak nesmírně je český národ obelháván? A jak to, že je tam sama a v bezpečí? To je tam opevněná jako on na Hradě v Praze?

Já jsem ale ráda, že Zemanova dcera v Británii je. České prostředí je teď jednoznačně toxické, nemocné. Tím, že žije venku, má šanci zůstat normální.

Ale o to víc se mi zdá jednání jejího táty podlejší. Mám na jazyku silnější výraz. Ale nebudu používat prezidentův slovník, přestože poslední dobou zjišťuji, že jsme se posunuli v rámci používání hrubých slov jinam. Znovu totiž musíme dokazovat, že nehoráznost je nehorázností. **X**